



Vážení čtenáři,

společně otevíráme 30. ročník vydávání časopisu „Zelená a doba“ a dovolte při této příležitosti stručný historický exkurs.

Časopis začal vycházet v roce 1990 pod hlavičkou Okresního sdružení Strany zelených v Olomouci pod názvem „Zelení vzteky“. V roce 1993 přešel pod občanské sdružení Zelený kruh Olomouc a změnil svůj název na „Zelení a doba“. Prvním šéfredaktorem byl Jiří Jurečka, štafetu postupně převzali Vladimír Coufal a MUDr. Vladislav Raclavský, Ph.D. K duchovním otcům měsíčníku patřili také RNDr. Martin Tichý a Bc. Miroslav Petřík, kteří stáli v čele redakční rady. Pod vedením těchto osobností a za stálé spolupráce uznávaného výtvarníka Jiřího Komára Jurečky si časopis udržoval vysokou úroveň. V roce 1996 převzal funkci šéfredaktora MUDr. Pavel Andrš. Časopis vychází nákladem 2 500 výtisků, je zasílán předplatitelům a volně prodejný v distribuční síti PNS.

Ve své dnešní podobě se snaží přispívat k ochraně přírodního a kulturního dědictví, hájit tradice a odkaz našich předků, upevňovat křesťanské principy, podporovat neziskové organizace a spolky. Snaží se být širokou diskusí a názorovou platformou k problémům, které přináší „doba“

lidem vyznávajícím podobné hodnoty. Obsahově je časopis cílen na dění v Olomouckém kraji, ale nevyhýbáme se ani některým globálním problémům.

Také v letošním roce budeme vycházet jako měsíčník na recyklovaném papíru v rozsahu 16 stran. V elektronické podobě je k dispozici na www.kco-lomouc.cz. Jeden výtisk bude i nadále za 7,- Kč, roční předplatné 70,- Kč můžete případně poukázat na účet číslo 159544384/0300, do zprávy pro příjemce uveďte svoje jméno, u nových předplatitelů také adresu. S potěšením uvítáme Vaše příspěvky, zkušenosti, podněty a informace o Vámi připravovaných akcích, prostě vše, co by nás mohlo něčím potěšit a obohatit. Rádi bychom pro Vás připravili další historické vycházky a 20. ročník Letní folkové scény na Michalských schodech v Olomouci. Děkujeme všem sponzorům, příznivcům a předplatitelům, přejeme hezký a úspěšný rok 2020.

Redakce



- Drobné památky Lhoty u Konice
- Ekocentrum Iris v únoru
- Kraj podpoří drobné včelaře
- Bečva nepotřebuje ani jedy, ani přehradu
- V Přerově se objevila melanistická sýkora
- Záchrané stanice pomáhají zraněným živočichům
- Ptákem roku 2021 je v Česku káně lesní
- Úmluva o mokřadech slaví 50. výročí
- Jarní prázdniny s DDM Olomouc
- Rodinný Penzion Majorka
- Z dětské střelecké soutěže
- Za krásnou Olomouc
- Bojím se, že z práce mizí lidskost
- Zemřel doyen české šlechty, Zdeněk hrabě Sternberg

Hrad Bouzov v zimě.
Foto: archiv Národního památkového ústavu



Konicko

Drobné památky Lhoty u Konice



Vesnice Lhota u Konice je od roku 1960 místní částí Brodku u Konice. Leží na svahu, svažujícím se do údolí Divokého potoka, asi 5 km jihozápadně od Konice. Její okolí tvoří vysoko položená zalesněná pahorkatina. Za německé okupace byla Lhota zabrána do Sudet. Do roku 1945 tvořila součást německého jazykového ostrůvku na Konicku, který byl po odsunutí německého obyvatelstva osídlen českými rodinami z okolí. Katastr Lhoty má oválný tvar, v okolí obce jsou pole a louky, celou severní část území zaujímá rozsáhlý les Švábensko, ve kterém byly v minulosti postaveny vojenské muniční sklady. Prostor je dodnes veřejnosti nepřístupný. Pod vesnicí teče východním směrem potok Bukovanka. Vesnice je z části využívána jako chalupářská osada.

Obec vznikla vykloučením lesů, v okolí jsou ještě pozůstatky starých cest. V listině biskupa Bruna ze Šaumburku z roku 1279 je zmínka o místě zvaném Skaly. Tehdy byl spor o hranice mezi panstvím Konice a Klášterní Hradisko a hranice panství šly podél „Skalky“, jde asi o skalnatou část švábenského lesa mezi Lhotou, Runářovem a Skřípovem. První písemná zpráva o Lhotě pochází z roku 1379, kdy je nazývána Kněží Lhotka. Sulík z Konice dal zapsat do zemských desek panství konické s Kněží Lhotkou bratřím Kropáčkovým z Holštejna. Název Lhota vychází z vymezení lhůty poskytované nově usazeným osadníkům, po které byli již povinni platit dávky vrchnosti. Kněží Lhota byla nazývána podle toho, že pozemky patřily kdysi konickým kněžím. V roce 1751

se nazývala Ölhütten – olejové stavení. Na pečeti obce byla ve znaku ověšené dvěma ratolestmi dole radlice háku, nad ní rozséváč osévající zorané pole, vpravo větévka tří růží a nahoře šestipá hvězda. Farností patřila původně do Konice, od roku 1784 do Brodku u Konice. Majiteli byli vlastníci panství Konice. V roce 1825 ji koupil v dražbě panství Karel Příza. V roce 1834 tu bylo 69 domů, ve kterých žilo 371 obyvatel.

Osada vznikla jako česká, po třicetileté válce se z velké části vylidnila, mnozí lidé se odstěhovali teprve po první válce pruské v letech 1741–1742. Domy zůstaly polorozbořené, zůstaly bez majitelů, bydleli v nich lidé, německy zvaní „Innleuti“.



Pohled na kapličku mezi dvěma lípami



Zvonice – čelní pohled

Byli to lidé bez domů, lidé, kteří byli někde na bytě, podruzi. Byli to podnájemníci bez vlastního domu a pozemku, žili se řemeslem, námezdní prací, často to byli čeledíni. Domky byly bez komínů, proto se za domy nepočítaly. Daň z komínů zavedl rakouský císař Leopold I. v roce 1676. Platila se z každého komínu, který vyčníval nad střechu. Císař Josef II. daň ještě zpřísnil. Platit museli všichni, šlechta, církevní klér, měšťané i vesnický lid. Za výběr odpovídali rychtáři, kteří

Drobné památky Lhoty u Konice



Obraz sv. Kateřiny

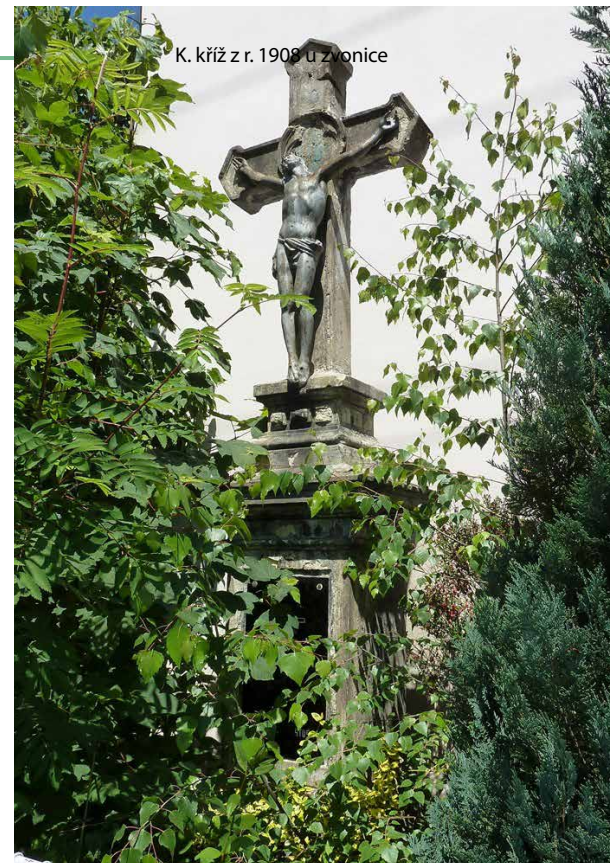
s pomocníky každý rok kontrolovali počet a stav komínů z hlediska požární bezpečnosti. Jsou záznamy, že nechali zbouřat komín i s kamny, za který se neplatilo, nebo neodpovídal bezpečnosti. Někdy se to neobešlo bez bitky s hospodyní, která právě pekla v kamnech husu.

V roce 1744 tu bylo jen 14 domů a osm rodin s českým příjmením. Za okupace byla obec připojena k říši, k okresu Moravská Třebová. Německé obyvatelstvo bylo po roce 1945 odsunuto. Škola se zde připomíná od roku 1815, v roce 1871 byla postavena nová budova. Obyvatelé se živil jako rolníci a tkalci, šlo se zde doma pro továrny, ale byla zde i továrna na provazy.

Místních památek není mnoho, je zde zvonice, kaplička, márnice se zvonice na hřbitově, dva kamenné kříže a jeden pomník.



Kaplička u Mrtvé cesty



K. kříž z r. 1908 u zvonice

Ve středu obce stojí na místě bývalé dřevěné zvonice zděná stavba zvonice sv. Kateřiny. Čtyřhranná vysoká stavba s věžičkou zvonice je bíle natřená, na vrcholu má kovový kříž. Nad vchodem ve výklenku je nový – obnovený obraz svatě Kateřiny.

Pod zvonice sv. Kateřiny stojí v kovové zahradce menší kamenný kříž, na kříži je kovový Kristus. Dole je na podstavci nová deska s křížem a nápisem: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“. Kříž je bez datace. V soupisu křížů farnosti Brodek

stavbu, je zakreslena již na mapě 1. vojenského mapování z druhé poloviny 18. století. Kaplička je chráněna jako nemovitá kulturní památka. Když jsem kapličku hledal, brodil jsem se v děsném horku metrovou trávou. Kolem mně v trávě poskakovaly srnky.

Pod zvonice sv. Kateřiny stojí v zahradce pomník padlých v první světové válce. Je to kamenná mohyla, nahoře chybí část pomníku, možná orlice. Pod ní je letopočet 1914–1918. Na mohyle chybí na přední straně deska se jmény padlých.



Pomník padlým v 1. světové válce

Drobné památky Lhoty u Konice

Márnice se zvonicí
na hřbitově



Nad vesnicí u lesa se nachází areál bývalého hřbitova s budovou márnice. Původní německý hřbitov byl zcela zničen, dnes jsou tu vysekané keře a tráva, zůstalo jen několik hrobů. Na hrobce rodiny Kertsch byl vztyčen kamenný kříž. V areálu obklopeném kamennou zdí roste památkově chráněný strom – borovice. Márnice s malou zvonicí na střeše je prázdná, v době mé návštěvy v ní byl jen starý gauč.

Mezi zaniklé památky Lhoty patřil dřevěný kříž v zatáčce silnice do Brodku, podle soupisu křížů jej v roce 1862 postavila obec. Podle mapy stával nad silnicí do Brodku u vesnice ještě jeden kříž.

K přírodním zajímavostem Lhoty patří rozsáhlý les Švábensko a památkově chráněná borovice v areálu bývalého hřbitova.

Pamětní kniha obce Lhoty se nezachovala, takže nevím, jaké zvyky se v obci

Kamenný kříž
na hřbitově



dodržovaly. Zřejmě zde fungoval spolek dobrovolných hasičů, kteří pomáhali při požárech a možná z preventivních důvodů kontrolovali stav komínů v domech.

K návštěvě malé vesnice uprostřed lesů doporučuji prohlídku kapličky Panny Marie. I když je cesta k ní složitější, pro zážitek z citlivého umístění památky v krajině stojí vycházka určitě za trochu námahy.

Ján Kadlec

Areál hřbitova
s chráněnou
borovicí u lesa



ČSOP – Ekocentrum Iris plánuje na únor tyto akce:



Akce proběhnou, pokud bude povoleno setkávání alespoň 6 osob!
Aktuální informace na www.iris.cz a na tel. 603 730 594.

Za studánkami na Záhoří

středa 3. 2. od 9:30 do 12:30 hod.

Vycházka pro seniory a další zájemce povede ze Seloutek do Domamyslic kolem 6 studánek. Ráno společný odjezd v 9:30 autobusem do Seloutek (st. č. 12), návrat autobusem MHD z Domamyslic kolem 12:30. hod. Délka trasy asi 6 km.

Výstava Cesty do pravěku

středa 10. 2. od 10 do 11:30 hod.

Akce určená seniorům a dalším zájemcům proběhne v případě, že budou otevřena muzea. Společná prohlídka výstavy „Cesty do pravěku aneb ve stopách Zdeňka Buriana“ s RNDr. Vladimírem Jaškovou. Vstupné do muzea si hradí každý sám. Sraz před muzeem v 10 hod.

Ptačí stezkou na Záhoří

úterý 16. 2. od 9:35 do 12 hod.

Krátká vycházka o jarních prázdninách pro rodiny s dětmi plná zajímavostí a hravých

úkolů o našem ptactvu. Ráno sraz v 9:35 v Domamyslicích na zastávce MHD; závěr vycházky opět v Domamyslicích kolem 12. hod. Délka trasy asi 4–5 km. Poplatek 40 Kč/dítě.

Vycházka ze Ptení na Bělecký mlýn

středa 17. 2. od 8:35 do 12 hod.

Vycházka pro seniory a další zájemce. Cestou uvidíme skalnaté výchozy obrostlé mechem, psí hřbitov, kapličku v Mokřinách i známou studánku Bělínka. Ráno společný odjezd v 8:35 autobusem do Ptení (st. č. 6), návrat z žel. zastávky Zdětin s příjezdem do Prostějova do 12 hod. Délka trasy 5 km.

Po stopách lesních zvířat

pátek 19. 2. od 10 do 13:30 hod.

Krátká vycházka o jarních prázdninách pro rodiny s dětmi na téma zvířátka v zimním lese. Ráno odjezd v 10:02 hod. vlakem z hl. n. Prostějov

Akce finančně podpořilo Statutární město Prostějov.

na Stražisko, návrat z žel. zastávky Ptení, příjezd do Prostějova ve 13:30. Délka trasy asi 3 km. Poplatek 40 Kč/dítě.

Lesní vycházka za keškami

středa 24. 2. od 9:30 do 13:30 hod.

Vycházka pro seniory a další zájemce nás povede lesními cestami z Alojzova do Alojzova. V oblasti Spáleného kopce a Seloutského lesa budeme hledat ukryté kešky, ale také navštívíme studánku a další drobné zajímavosti v okolí. Ráno společný odjezd v 9:30 autobusem do Alojzova (st. č. 12), návrat dle aktuální situace a počasí z Alojzova nebo z Plumlova do 13:30. Délka trasy 6–7 km.



Kontakt:
ČSOP, Ekocentrum Iris
Husovo nám. 67,
796 01 Prostějov
tel. 582 338 278, 603 298 039
e-mail: iris@iris.cz
www.iris.cz, FB: Ekocentrum Iris

Kraj podpoří drobné včelaře, dotace posvětila komise pro životní prostředí



Ve čtvrtek 14. ledna poprvé jednala nová krajská komise pro životní prostředí, které předsedá spolupředseda Zelených v Olomouckém kraji Daniel Řezníček. Komise doporučila schválit dotace pro včelaře v celkové výši 780 000 Kč.

Program je určen jak stávajícím včelařům, kteří chtějí obnovit své již dosluhující úly nebo se například potýkají s úhynem či nucenou likvidací svých včelstev, tak i nováčkům za účelem zakoupení potřebného vybavení.

„Jsem rád, že komise doporučila alokovat dotaci pro včelaře i přes nepříznivou ekonomickou situaci v kraji. Pokud vše proběhne podle plánu a rada se bude tímto doporučením řídit, tak by 8. března mělo začít přijímání žádostí od včelařů,“ komentuje radní pro životní prostředí Martin Šmída (Piráti).

„Projednávané krajské dotace jsou nastavené tak, že jsou pro včelaře prakticky nezastupitelné. Pro dané účely moc jiných dotačních titulů neexistuje – ani státních ani evropských. Proto je správné, aby kraj tuto činnost podporoval. Z činnosti opylovačů totiž benefitujeme úplně všichni. Dotace je navíc určena pouze fyzickým osobám, tedy drobným včelařům, nikoli velkým podnikům, které finanční pomoc tolik nepotřebují,“ doplňuje Daniel Řezníček (Zelení).

V oblasti životního prostředí by kraj měl vyhlásit ještě dotační program na podporu lesních ekosystémů a program na podporu činnosti záchranných stanic pro handicapované živočichy a také zájmových spolků vykazujících činnost v oblasti životního prostředí.

Komise se shodla na tom, že chce vůči radě Olomouckého kraje fungovat jako aktivní partner přicházející i s vlastními podněty, ne jen jako pasivní orgán věnujícím se úkolům přímo delegovaným radou. „Naším zájmem je, aby se Olomoucký kraj v následujících čtyřech letech v tématu životního prostředí skutečně posunul dopředu. Chápeme, že radní a náměstci musejí věnovat svou pozornost veškeré agendě, nejen životnímu prostředí, a proto se budeme snažit předkládat inovativní návrhy na stůl my, aby rada měla ulehčenou práci a věci se hýbaly pokud možno rychleji,“ uzavírá Řezníček.

Bc. Eva Knajblová

Bečva nepotřebuje ani jedy, ani přehradu. Aktualizace územního rozvoje bohužel opět usnadňuje její stavbu

Ministerstvo pro místní rozvoj zveřejnilo návrh Aktualizace č. 4 Politiky územního rozvoje České republiky, a to včetně vyhodnocení vlivů této aktualizace na udržitelný rozvoj území. Protipovodňová ochrana pro město Přerov se v této Aktualizaci přejmenovává z původního "suchého poldru Teplice" na "vodní dílo Skalička". Tato drobná změna umožňuje mimo jiné i výstavbu přehrady. Právě zamýšlené vodní dílo Skalička je přitom jediným důvodem, proč bude mít celá Aktualizace významně negativní vliv na životní prostředí podle zveřejněného Vyhodnocení. Připomínky k této Aktualizaci může nyní zasílat i široká veřejnost.

Politika územního rozvoje ČR je celostátní nástroj územního plánování. Ten slouží koordinaci územního rozvoje na celostátní úrovni i pro koordinaci územně plánovací činnosti, zejména krajů [1]. V praxi to znamená, že jakmile se určitá oblast v tomto celostátním dokumentu vyhradí pro daný účel (např. migrační koridory, dopravní infrastruktura či právě vodní nádrže), nižší orgá-



ny (např. kraje) ji musí do svého územního plánování také zařadit, ať s daným záměrem souhlasí či ne.

Vyhodnocení vlivů návrhu Aktualizace č. 4 PÚR na udržitelný rozvoj území vypracovala společnost Ekotoxa s. r. o. [2] Suchá nádrž se v této Aktualizaci mění na vodní dílo, čímž umožňuje

i výstavbu průtočné vodní nádrže se stálým zatopením (tedy přehrady). Tato drobná jazyková změna způsobila, že vyhodnocení vlivů celé Aktualizace vyšlo jako významně negativní. Výstavba přehrady by totiž mohla úplně zničit celou Evropsky významnou lokalitu (EVL) Hustopeče - Štěrkač, jejímž předmětem ochrany je dle zákona silně ohrožený brouk lesák rumělkový



Přirozené koryto řeky Bečvy se štěrkovými lavicemi

Bečva nepotřebuje ani jedy, ani přehradu.

(*Cucujus cinnaberinus*). Řeka Bečva je jednou z posledních štěrkonosných řek u nás. Výstavbou přehrady by se výrazně změnil splaveninový režim na řece a docházelo by ke vzniku efektu tzv. „hladové vody“. Řeka si svou energii totiž přirozeně vybíjí na pohyb štěrku. Přehradou by však došlo k zastavení sedimentů a tato energie proudící vody by začala způsobovat zahlubování vodního toku. Vzhledem k propojení hladiny podzemní vody a hladiny v korytě vodního toku by také došlo ke snížení hladiny podzemní vody, kterou by řeka začala odvádět taktéž (což by místní obyvatelé mohli pozorovat na vysychání studní). Přehrada by tak mohla paradoxně napomoci úbytku pitné vody v domácnostech zásobených studnami. Přehrada Skalička také oproti suchému poldru představuje riziko pro celý Hranický kras, Národní přírodní památku (NPP) Zbrašovské aragonitové jeskyne a Národní přírodní rezervaci (NPR) Hůrka u Hranic. Spolu s negativním ovlivněním těchto komplexů je také změnou režimu podzemních vod ohrožen areál lázní v Teplicích nad Bečvou. Suchý boční polder (neboli suchá nádrž) zajišťuje stejnou míru protipovodňové ochrany jako přehrada, výrazně však eliminuje negativa [3]. **Není možné, aby v 21. století ustoupily cenné chráněné lokality na evropské úrovni výstavbě přehrady, jejíž funkci může průkazně zabezpečit mnohem šetrnější nástroj.**

Všechny dokumenty týkající se Aktualizace č. 4 PÚR jsou dostupné na webových stránkách MMR. Připomínky k tomuto návrhu mohou podávat jak zástupci obcí, tak široká veřejnost, písemně na adresu:

**Ministerstvo pro místní rozvoj,
odbor územního plánování
Staroměstské náměstí 932/6
110 15 Praha 1**

či do datové schránky:

IDS: 26iaava

do 15. února 2021. Připomínky musí splňovat několik požadavků. Musí z nich být patrné, kdo je činí, které věci se týkají a co se navrhuje (občané musí uvést jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu). Podání musí obsahovat označení správního orgánu, jemuž je určeno a podpis osoby, která jej činí. V textu Návrhu Aktualizace je červeně vyznačen nový text a modře přeškrtnutý text odstraněný. Text, který je napsán klasicky černě, je původní a v Aktualizaci č. 4 se nijak nemění. Vyjadřovat se lze pouze k textu spadajícímu do Aktualizace č. 4 (tedy k textu červenému či modře přeškrtnutému).

Podle Ministerstva zemědělství, do jehož správy projekt spadá, by měla během roku 2021 být dokončena analýza, na základě které bude vybrána nejvhodnější varianta vodního díla Skalička.

Minimálně do doby, než bude znám výsledek této analýzy a než se nevyloučí rizika jiných variant vodního díla, než je suchý polder, **Hnutí DUHA Olomouc nesouhlasí s touto změnou a požaduje ponechat původní znění článku.**

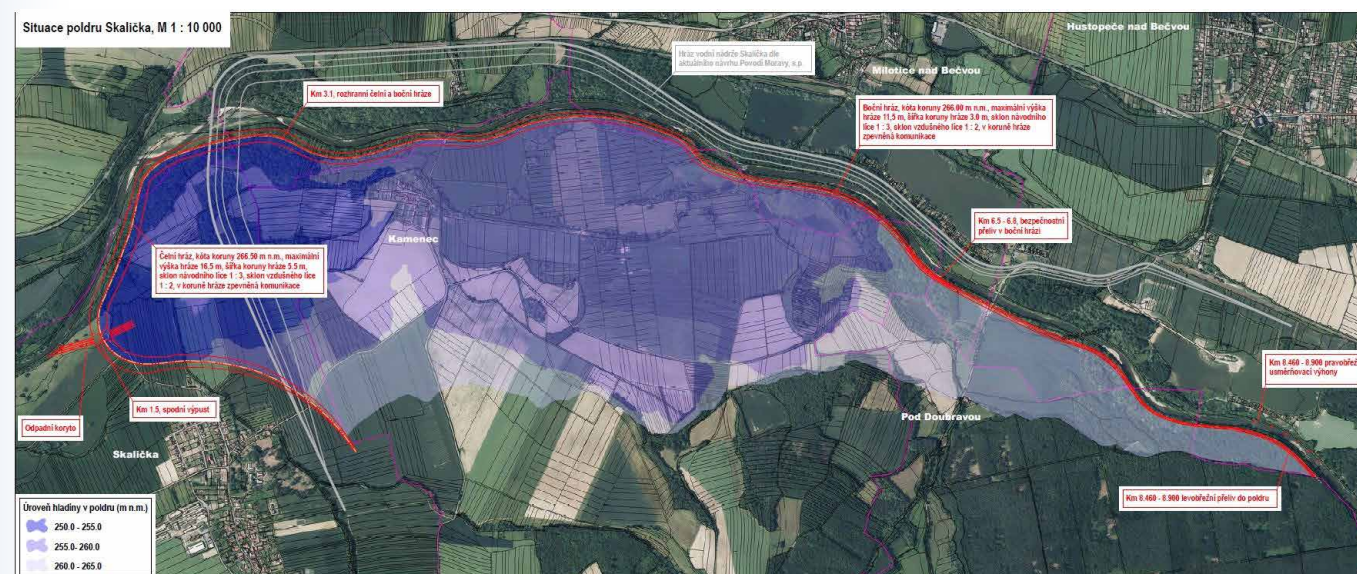
Hnutí DUHA Olomouc se chystá připomínkovat také řadu dalších problematických bodů Aktualizace, především v souvislosti s tématem fragmentace krajiny. Rozdělování krajiny na stále menší souvislá území a přetínání migračních koridorů má vážné dopady na mnohé druhy. Prakticky existenciálním ohrožením se stává pro moravskou populaci velkých šelem. Její životaschopnost závisí na možnosti mladých jedinců migrovat na velké vzdálenosti. Proto budeme požadovat jednak vyhodnocení konfliktů koridorů a ploch dopravní infrastruktury, rozvojových os s migračními koridory biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců, přijetí opatření zachovávajících migrační prostupnost území pro volně žijící živočichy a člověka u některých chystaných dopravních staveb nebo například vypuštění nesmyslného dopravního koridoru SD13.

Tisková zpráva, čtvrtek 28. ledna 2021

Kontakty:

Veronika Trávníčková
 pracovnice Hnutí DUHA Olomouc,
 tel: 774 300 895,
 veronika.travnickova@hnutiduha.cz

Návrh bočního poldru Skalička





Moravský ornitologický spolek – středomoravská pobočka ČSO

Bezručova 10
750 02 PŘEROV 1
Česká republika

tel.: +420 776 746 980 – nonstop
tel.: +420 606 324 763 – kontaktní osoba pro média
e-mail: info@mos-cso.cz

Bankovní spojení: 32434831/0100
www.mos-cso.cz



V Přerově se opět po roce objevila melanistická sýkora modřinka

Neobvykle zbarvená sýkora, kterou loni pozoroval ochránce přírody Adin Vyhlička, se letos opět vrátila do Přerova. V neděli 17. ledna ji na svém krmítku objevila Jarmila Kačírková, členka Moravského ornitologického spolku.

Modřinka má vzácnou pigmentovou vadu – melanismus. V jejím zbarvení chybí bílá a žlutá barva a naopak převládá černá a šedá. Melanismus je zjednodušeně řečeno opak albinismu. U albinů převažuje bílé zbarvení, u melanistů naopak převažuje černé zbarvení. Melanismus je mnohem vzácnější než albinismus a objevuje se výjimečně u plazů, savců i ptáků.

Melanistická modřinka se na krmítku zdržovala pouze krátce, ale i přesto se podařilo paní Kačírkové pořídit její video: <https://youtu.be/khWbdH9tPeA>.

Podle ornitologů nejde o místního ptáka, ale o protahující sýkoru ze severu nebo z hor. I přesto že se u nás vyskytují sýkory modřinky celoročně, tak se v zimě při hledání potravy toulají mimo hnízdiště.

Pokud se vám na krmítku objeví podivně zbarvený nebo neznámý pták, tak jej vyfotěte a pošlete ornitologům na: mosperev@seznam.cz. Možná objevíte další raritu.

Jiří Šafránek



Foto a video:

Jarmila Kačírková

Video melanistické sýkory modřinky z ledna 2020:

<https://youtu.be/D8saFJH0zUI>

Video zimujících ptáků na krmítkách Jarmily Kačírkové:

<https://youtu.be/xO43BkDt8ws>

Záchranné stanice pomáhají zraněným živočichům

Lidé, kteří mají dobrý vztah k přírodě, nejsou lhostejní k nálezu zraněných živočichů a snaží se jim pomoci. Často proto kontaktují i Moravský ornitologický spolek s žádostí o pomoc nebo o radu na koho se obrátit.

Nejčastěji jde o nalezené ptačí mládě v době hnízdění, ale i nyní v zimě nacházejí lidé zraněné nebo zesláblé živočichy. Jde například o sovy nebo dravce, které srazilo auto při lovu u silnice.

Často mají lidé obavu o labutě a kachny, které dlouho nehnutě sedí na ledě. Obávají se, že přimrzly k ledu. Ale to se naštěstí stává zcela výjimečně.

V těchto dnech se na ornitologii obrátila všímavá paní z Olomouce s dotazem: „Dobrý den, včera na procházce v Olomouci u Kojeneckého ústavu jsme si s vnoučaty všimli, že má jedna kačenka v noze zapichnutou plechovou návnadu na ryby a nemůže chodit. Chtěla jsem se zeptat, jestli nám neporadíte na koho se obrátit v této věci.“

V podobných případech doporučují ornitologové, aby se lidé obrátili na místně příslušnou záchrannou stanici pro volně žijící živočichy. Seznam záchranných stanic a jejich kontakty najdete na webu: zvirevnouzi.cz.

Pokud budete venku bez přístupu k internetu, tak můžete zavolat i na centrální dispečink Národní sítě záchranných stanic tel.: 774 155 155.

Jiří Šafránek



Video Jarmila Kačírková: Zimující vodní ptáci (VDNM 20. 1. 2021) můžete shlédnout na:

https://youtu.be/Hf_2wOUKYZI

Ptákem roku 2021 je v Česku káně lesní

Káně je naším nejhojnějším dravcem. Snad i kvůli tomu je veřejností přehlížena. Přitom jde o dokonale přizpůsobivý druh, který vyvinul skvělé strategie, jak přežít a prosperovat v krajíně pozmeněné člověkem.

Praha, 4. února 2021. Česká společnost ornitologická vyhláší ptákem roku 2021 káni lesní. Pomyslné žezlo přebírá od jirčiky obecné. Udělením titulu káni chtějí ornitologové lépe představit veřejnosti tento hojný, ale přehlížený druh naší krajiny. Pozorováním kání lesních se může veřejnost dozvědět více o způsobu života jinak spíše plachých a nepočtených dravců.

Titul pták roku uděluje Česká společnost ornitologická (ČSO) obvykle druhům, které veřejnost zná ze svého okolí. „V případě káně lesní tohle platí dvojnásob. Jde o našeho nejpočetnějšího dravce a každý, kdo alespoň občas vyjde do přírody, má možnost se s kání potkat, jak sedí na vyvýšených místech u silnice nebo loví na poli hraboše,“ říká k udělení titulu káni Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

S vyhlášením ptáka roku vydává ČSO zvláštní číslo časopisu **Ptačí svět** věnované káni.

Ornitologové zvolili ptákem roku dravého ptáka teprve potřetí od vzniku akce v roce 1992. „V roce 2002 byla ptákem roku poštolka obecná, v roce 2006 orel mořský. Poznávání dravců není mezi laickou veřejností rozšířené kvůli jejich malé početnosti a plachosti. Pro káni to ale neplatí, pozorovat ji může každý a ani ho to nebude stát velké úsilí. Žádný jiný dravec není lidem blíže než právě káně,“ vysvětluje Petr Voříšek, autor odborných publikací o káni z ČSO.

Díky hojnosti a rozšířenosti káně může veřejnost snadno pozorovat, jak se dravci chovají a jak žijí. „Mnozí lidé nemají mož-

Rozpětí křídel káně lesní dosahuje 113–128 cm.
Foto: Pavel Smyček; pasm.cz



nost pozorovat orly a další volně žijící zvířata tak, jak je známe z dokumentárních filmů. Jako běžný druh může káně zprostředkovat právě ty důležité osobní zážitky, které dokážou přimět lidi k zájmu o přírodu ve svém okolí, například úžasné svatební lety kání, při kterých vykrouží vysoko do vzduchu a hned se zase za hlasitého volání prudce spouští dolů,“ říká Sean Walls, britský ornitolog, který se káni dlouhodobě věnuje. Káně lesní je v Česku i v Evropě nejrozšířenějším a nejpočetnějším dravcem. „Podle posledních odhadů hnízdí v Česku 11–14 tisíc kání lesních. V Evropě se káně v době hnízdění vyskytuje na 78 % území. Žádný jiný dravec není rozšířenější a hojnější. A právě v tom je výjimečná. Káni se opravdu daří dobře přežít a má k tomu skvělé strategie,“ vysvětluje Voříšek.

Tělo káně je dokonale přizpůsobené k plachtění. „Široká a prstovitě roztržená křídla drží v letu mírně zvednutá a dokonale tak využívá stoupavé vzdušné proudy – náraz silnějšího proudění do jedné strany křídla je snadno vyrovnán snížením na druhé straně a káně tak dlouho dokáže plachtit i v proměnlivém proudění bez vynaložení

další energie. Kroužení vysoko nad krajinou doprovázené mňoukavým hlasovým projevem využívá káně k vyznačování hranic teritoria,“ říká Voříšek.

Výhodou káně je také to, že dokáže potravu trávit efektivněji než někteří jiní draví ptáci. „Díky tomu, že má delší tenké střevo, dokáže ze stejného množství potravy absorbovat více živin než jiní dravci. Denně potřebuje pozřít kořist o váze odpovídající asi 10 až 15 % její hmotnosti, zatímco sokol, krahujec či jestřáb potřebují přibližně 20 až 25 %. Kuriozitou je, že např. v Anglii káně dokáže v zimě přežít jen na žížalách, i když jich musí zkonzumovat kolem stovky denně,“ říká Voříšek.

Nejčastěji se káně živí hlodavci, především hraboši a díky tomu je účinným pomocníkem zemědělců redukujícím stavy hrabošů při jejich gradaci. „V roce 2019 nám hraboši spásali pole s vojteškou. Kromě povlácení pole, abychom hrabošům zabránili nory, jsme také zatloukli na celé ploše několik desítek bidýlek. Ta byla z počátku hodně obsazená káněmi, ale koncem zimy tu číhali dravci jen sporadicky. Byly tam sice tisíce hraboších nor, ale už nepoužívaných. To také vysvětlovalo nepřítomnost dravců. V souvislosti s hraboši jsme díky káním zaznamenali jen zanedbatelné, akceptovatelné škody,“ říká Martin Hutař, ekozemědělec a zakladatel společnosti PROBIO.

Ze silných hraboších roků dokáží káně významně těžit. Naopak v letech, kdy je hrabošů méně, snáší káně menší snůšky a mají vyšší hnízdní ztráty. V některých případech se stává, že ani nezahnízdí všechny páry. Káně sice dokáží nedostatek hlodavců nahradit například lovem ptáčat a také hmyzu, plazů a obojživelníků, ale jejich tělesná stavba je především uzpůsobena pro lov malých pozemních obratlovců v otevřené krajině. Proto je, nejenom pro káni, škoda, že vysoké početní stavy hrabošů z posled-



Mladí ptáci se na svých lovištích často pouštějí do soubojů, které mohou výjimečně skončit i smrtí jednoho ze soků.
Foto: Petr Muláček;
petrmlacek.estranky.cz

Ptákem roku 2021 je v Česku káně lesní

ních dvou let byly řešeny i jejich trávením. Přitom pestrá krajina, kde jsou zastoupeny různé typy stanovišť poskytující útočiště bohatému společenstvu predátorů i jejich kořisti, je k výrazným výkyvům v počtech hrabošů méně náchylná.

Právě snaha člověka zasahovat do přirozeného koloběhu života hrabošů jedem je jedním z nebezpečí, kterým musí káně čelit. „Káně polyká hraboše vcelku, a když je otrávený, proniká jed i do jejího těla. Pokud víme, že dospělá káně musí denně sežrat asi pět hrabošů a že rodiče musí malým káním na hnízdě přinést do doby, než vylétnou, asi 14 kg kořisti, což je asi 700 hrabošů, bohužel tu existuje nebezpečí, že některý z ulovených hrabošů bude otrávený. To se potvrdilo loni, když jsme zjistili, že káně na Orlickoústecku byla otrávena Stutoxem II, jedem na hraboše. A o mnoha dalších případech vědět ani nemusíme,“ říká Vermouzek.

Další smrtelně nebezpečnou hrozbou jsou pro káni dráty a sloupky elektrického vedení. Na linkách vysokého napětí u nás v důsledku výboje ročně uhynie odhadem asi 40 tisíc kání. Ptáci rádi usedají na vodorovné konzoly sloupů kvůli odpočinku a rozhledu při lovu. Pokud propojí svým tělem dva vodiče nebo konzolu s vodičem, dochází k výboji,

který je usmrtí nebo poraní. ČSO se problematice efektivního zabezpečování sloupů a linek elektrického vedení dlouhodobě věnuje a mimo jiné spolupracovala s firmou E.ON na vývoji konzoly typu Pařát III, která díky svému šikmému tvaru odráží ptáky od dosednutí. Aby se o to ani nepokoušeli, je doplňována bidlem z nevodivého materiálu.

Kromě toho káni ohrožují také traviči, kteří pokládají návnady s nelegálním nervovým jedem karbofuranem. I přesto, že jeho držení a používání je už od roku 2008 zakázané. „Každoročně nacházíme desítky otrávených ptáků, přičemž káně je nejčastější obětí. Od roku 2017, kdy existuje naše terénní psi jednotka, jsme zdokumentovali a předali policii 74 případů, jejichž oběti se stalo 207 ptáků. Káně lesní je přitom nejčastěji postiženým druhem, který tvoří třetinu nálezu. Odhadujeme, že počet otrávených kání dosahuje ve skutečnosti několika stovek ročně,“ říká psůvodka ČSO Klára Hlubocká, která se v terénu specializuje na vyhledávání nelegálně zabitých ptáků.

I v těchto dnech lze káně sledovat na polích, jak loví hraboše. „Pro veřejnost je to skvělá příležitost, jak se zapojit do sledování tohoto zajímavého druhu. Všimněte si kání,



Káně lesní patří k druhům, které vytvářejí velmi různorodé barevné varianty, tzv. morfy. Na obrázku je příklad velmi tmavého zbarvení.
Foto: Petr Muláček

pozorujte je a vkládejte informace do databáze birds.cz. Pomůžete nám tím zjistit, kde se káním daří a naopak, kde na ně může číhat nebezpečí, pokud například najdete mrtvou káni. Nejenom vzácné a ohrožené druhy stojí za naši pozornost. Naopak, běžné druhy mají zásadní význam pro fungování ekosystémů a právě díky nim dostáváme včasné signály o tom, co záhy ohrozí i druhy méně běžné,“ vysvětluje Voříšek.

Kontakty pro další informace

Petr Voříšek

774 502 804, euromonitoring@birdlife.cz
odborný pracovník ČSO

Zdeněk Vermouzek

773 380 285, verm@birdlife.cz
ředitel České společnosti ornitologické

Úmluva o mokřadech slaví 50. výročí

Praha, 2. února 2021. Dnes si na celém světě připomínáme Světový den mokřadů. Ten označuje datum podepsání Úmluvy o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva, nazývané také Ramsarská úmluva, podle iránského města Ramsar na břehu Kaspického moře, kde byla 2. února 1971 podepsána. Ramsarská úmluva tak letos slaví své 50. výročí a po celém světě je při této příležitosti naplánovaných mnoho akcí.

„Ramsarská úmluva má širší význam a významné postavení v rámci celého environmentálního hnutí. Byla připravena na jeho úplném počátku, v 60. letech 20. století a byli to právě ornitologové, kteří iniciovali její vznik na základě pozorovaného úbytku vodních a mokřadních ptáků, který dali do souvislosti s ubýváním jejich stanovišť – mokřadů. Bez mezinárodní spolupráce by nebylo možné ochránit například jednotlivé mokřady důležité při migraci. Nejdříve byla úmluva zaměřena na ochranu ptáků a až později se její záběr rozšířil

na komplexní ochranu a udržitelné využívání všech typů mokřadů jako jednoho z nejvýznamnějších ekosystémů na Zemi,“ říká Katarína Slabeyová z České společnosti ornitologické.

Letošní motto Světového dne mokřadů „**Mokřady a voda**“ upozorňuje na mokřady jako zdroj sladké vody a podporuje akce k jejich obnovení a zastavení jejich úbytku. V současnosti čelíme stále narůstající sladkovodní krizi, která ohrožuje lidi i naši planetu. Používáme více sladké vody, než dokáže příroda doplnit, a ničíme prostředí, na kterém voda a veškerý život závisí nejvíce – mokřady. Kampaň roku 2021 zdůrazňuje příspěvek mokřadů k množství a kvalitě sladké vody na naší planetě. Voda a mokřady jsou spojeny v neoddelitelném soužití, které je životně důležité pro život a zdraví lidí a celé naší planety.

Mokřady jsou vůbec nejohroženějším prostředím na planetě. Odhaduje se, že od roku 1900 celosvětově zmizelo 64% mokřadů, v České republice se hovoří až o 80%, přičemž vnitrozemské mokřady

mizí rychleji, než přímořské. Proč se tedy navzdory různým mezinárodním závazkům, snaze vědců i mnohým národním iniciativám nedaří tento trend zvrátit?

„Přesto, že existuje tato významná úmluva a je deklarovaná mezinárodní spolupráce, je smutné, že za nedodržování závazků jednotlivým státům v podstatě nehrozí žádná sankce, a tak je naplňování jejich cílů z velké části dobrovolné. Sekretariát úmluvy a mnohé další organizace se dlouhodobě snaží o osvětu a informování a veřejnost se stále dokola dozvídá, že mokřady jsou důležité, ale zdá se, že stále vyhrávají ekonomické důvody. Dokud se nezapojí každý z nás, tak se situace nezmění a plocha mokřadů bude i nadále ubývat a jejich stav se zhoršovat. V tomto případě opravdu platí, že peníze se pít nedají a my už nemáme času nazbyt,“ doplňuje Slabeyová.

Kontakt pro další informace

Katarína Slabeyová

slabeyova@birdlife.cz, 777 330 710



Jarní prázdniny s DDM Olomouc

Olomouc, 05.02.2021 – Přestože jsou prostory Domu dětí a mládeže Olomouc v těchto dnech tiché a chybí zde obvyklý ruch dětí z kroužků a dalších akcí, které se zde obvykle konají, připravili jeho zaměstnanci pro zájemce z řad veřejnosti několik tipů na trávení volného času o jarních prázdninách.

„Můžete se zúčastnit Karnevalu na dálku nebo soutěže O krále osmismerek“, uvedl Radek Jeżowicz z DDM Olomouc a ještě dodal: „Zajímavé odměny jsme připravili pro ty, kteří nám pošlou originální sportovní video nebo fotky“.

Volně přístupná je i zahrada na Janského ulici. Je tam připravena Ptačí motanice – hra, která účastníky seznámí s našimi zimními ptáky. Od Vánoc se tam pořád ještě



autor: Šárka Marxová Kvočková



autor: Vladimír Janek

schovávají i zahradní skřítky. Jejich úkryty mohou děti hledat a zakreslovat do mapky, která je u vchodu. V areálu na 17. listopadu zase můžete pomoci zatoulaným zvířátkům zpátky na jejich farmy.

DDM Olomouc ale připravil i tipy pro pozorování v přírodě, on-line výstavu svých lektorů a další zajímavé aktivity. Aktuální nabídku najdete vždy na stránce www.ddmolomouc.cz/akce.

Komu by to ještě nestačilo, může si prohlédnout i další tipy pro volný čas na, které pracovníci olomouckého Domu dětí a mládeže průběžně doplňují na webu www.ddmolomouc.cz/tipy.

Radek Jeżowicz

propagace@ddmolomouc.cz
tel.: 731 444 443

Rodinný Penzion Majorka

Nově a stylově zrekonstruovaný secesní dům postavený Janem Husičkou v letech 1867–1872. Statek s konírnou býval ve své době nejkrásnějším domem v obci Slatinice. Manželé Husičkovi měli dceru Marii, která se po I. světové válce provdala za Františka Koudelku, důstojníka rakouské armády, který se narodil v nedalekých Drahanovicích. Marie Koudelková Husičková byla zvaná podle hodnosti svého manžela „Majorka“.

Dnes je z bývalého statku stylový penzion, který svým návštěvníkům nabízí ubytování v šestnácti pokojích. Pro náročné klienty je připraveno VIP apartmá Pekárna, vybavené stylovým nábytkem a americkými kamny.

Všem hostům je k dispozici společenská místnost a dále se v objektu penzionu nachází stylově zařízený prostor Pekárny. Oba tyto prostory lze využít

pro firemní večírky, oslavy narozenin, rauty a jiné společenské akce. Pro školení a semináře nabízí penzion vlastní vybavenou školicí místnost pro 40 osob.



Lázně Slatinice a. s.,
Slatinice 29, 783 42,
www.lazneslatinice.cz,
recepce@lazneslatinice.cz



Z dětské střelecké soutěže

V rámci letošního memoriálu Vladislava Langer, který proběhl pátého července 2020 na střelnici Mostruň v Dolanech u Olomouce, připravili myslivci z MS Dolany místním dětem střeleckou soutěž ve střelbě ze vzduchovky. Soutěž proběhla v nově vybudovaném skladě krmiva nad střelnici, zvané Mostruň v Dolanech u Olomouce a mohlo se jí zúčastnit každé přichodící dítě. Toto pozvání děti také obsahovala vývěska umístěná na portále Obecního úřadu Dolany.

Počasí bylo krásné a tak se na střelnici dostavilo 18 dětí, ty menší i s doprovodem rodičů. Střelnici vzorně řídil, obsluhoval a na bezpečnost dbal, člen MS Dolany Jiří Sitta se zapisovatelkou Monikou Bauerovou. Pro soutěžící děti byly připraveny medaile, sladkosti a popcorn. Střelnice byla připravena s plným komfortem. Střílelo se

člen MS Jiří Sitta instruuje mladého střelce



Zapisovatelka Monika Bauerová s mladým střelcem a v pozadí rodiče

od deseti hodin do dvanácti, kdy bylo provedeno závěrečné vyhodnocení a na památku společné foto.

Na prvním místě se umístil Vojtěch Loukota, na druhém místě se umístil Milan Götz a třetí místo obsadil Michal Staněk. Vítězům a všem účastníkům blahopřejeme. Dá se říci, že se tato střelecká akce vydařila po všech stránkách, možná položila i základy budování nových střelců a pokračovatelů tradice střelctví v Dolanech. Ověnění medailí a sladkostmi, které obdržel každý střelec a s úsměvem na rtech, plni dojmů odcházely děti domů a na cestu ještě dostal každý popcorn.

Rudolf Krč

Závěrečné společné foto účastníků střelby a vedoucích



Za krásnou Olomouc



Vážení příznivci spolku Za krásnou Olomouc,

Těšíme se na vás a přejeme zdraví v načatém roce!

Jana Kiesewetterová

Za krásnou Olomouc, zapsaný spolek

779 00 Olomouc, Kosinova 7

IC: 22689931

bankovní spojení: Raiffeisenbank, č. ú.: 3324717001/5500

www.krasnaolomouc.cz

e-mail: krasnaolomouc@gmail.com

FB: <https://www.facebook.com/krasnaolomouc/>.

po dobře sledované debatě o Hanáckých kasárnách přinášíme v rámci cyklu Re-vize Olomouc další on-line diskusní večer. Tentokrát zacílíme na mobilitu v Olomouci s důrazem na cyklodopravu, kterou dlouhodobě vnímáme jako městskou popelku. Podaří se pro ni najít tři kouzelné oříšky?

Odkaz na on-line debatu najdete na stránkách spolupořádajícího Muzea umění Olomouc.

RE
VIZE
MĚSTA

26.1.
18:00

ONLINE
zoom, fb, yt

Série večerů o potenciálu našeho města, architektuře a městském plánování

OLOMOUC

Doprava

hosté:
David Bárta (CityOne)
Petr Daněk
(komise pro dopravu Ol. kraje)
Jaroslav Martinek
(cyklo, Dobrá města)
+ zástupce Rady města ?

moderuje David Mareš,
cyklus je součástí série
Divadlo architektury DH MUO a Revize města

NADACE VIA

OLOMOUC

muo
muzeum
umění
olomouc

**ZÁMEK
DŘEVOHOSTICE**

**PŘÍJEMNÉ MÍSTO
PRO SVATBU
A SVATEBNÍ
HOSTINU**

Kontakt: Matrika Dřevohostice 581 297 916

www.drevohostice.cz

**Královské pivo
Litovel**

Bojím se, že z práce mizí lidskost, říká režisér vítězného jihlavského snímku Nová šichta.



S Jindřichem Andršem o konci uhelné doby, Ostravě, rekvalifikacích a předsudcích

Nelepším letošním českým dokumentem je podle poroty sekce Česká radost na festivalu dokumentárního filmu v Jihlavě celovečerní debut režiséra Jindřicha Andrše Nová šichta. Observační snímek zachycuje příběh bývalého horníka, padesátníka Tomáše Hisema, který se po zavření dolu Paskov zkusil rekvalifikovat na počítačového programátora a adaptovat se na novou situaci. Snímek navazuje na Andršův krátký film Poslední šichta, jenž dokumentoval Hisemovo poslední fárání. Co se stalo poté, sledoval štáb průběžně dva roky, během kterých se vracel do Ostravy. V ní si režisér někdy připadal jako cizinec, který musel obhajovat, že nepříjel dělat z horníků idioty. „Dodnes se setkávám s tím, že je to celé mediální bublina. Že jsem se snažil natočit pozitivní agitku o tom, že se z každého horníka může stát programátor. Ale o tom ten film není,“ říká Andrš, který Novou šichtou zakončuje bakalářské studium na pražské FAMU.

Jak vás tedy jako filmaře k Prahy brali ostravští horníci?

Jak kdo. Někdy jsem si připadal, jak bych přijel do cizí země s jinou kulturou. Cítil jsem se trochu jako cizinec. Už jen tím, jak mluvím nebo jak se pohybuji. Často jsem měl pocit, že se musím obhájit. Že jsem z Olomouce, tedy ne rovnou jen z té „zlé Prahy“. Že nejsem idiot nebo je nechci nějak vykořisťovat. Tohle jsem nepocíťoval přímo v úzké skupině, v níž jsme točili, ale třeba ve chvíli, když jsme šli s širší partou Tomášových kamarádů do hospody. Tehdy jsem musel vysvětlovat, že nejsem ta „pražská kur*a“, jak pokřikují na stadionech.

Takže jste cítil v Ostravě rozdělenou společnost, o níž se hodně mluví?

Téma rozdělené společnosti jsem vnímal od začátku. Film jsme začínali točit zhruba v období, kdy byl Miloš Zeman znovu zvolený prezidentem a v Ostravě i celém regionu to hodně rezonovalo. Říká se, že právě moravskoslezský kraj zvolil Zemana. Většina protagonistů našeho filmu ho volila. A já jsem mohl díky

natáčení přemýšlet proč. Setkat se s lidmi, s nimiž bych se normálně nesetkal, slyšet jejich názory na svět. Viděl jsem, že řeší úplně jiné problémy než já: hlavně existenční, bojují o práci.

V rámci Česka možná svým způsobem není nic „exotičtější“ než právě hornická Ostrava. Dokument mohl snadno sklouznout právě k její neobvyklosti nebo k absurdní tragikomedii, kdy se horník zkouší rekvalifikovat na ajťáka. Ani jedním ale výsledek není. Jak jste se tomu vyhnul?

Hodně jsem to řešili ve střihně, kde vzniká interpretace. Na place může režisér natočit cokoliv, ale význam se rodí až při střihu, který má ohromnou sílu a může změnit realitu. Abych se tomu vyhnul, šel jsem právě cestou intimního příběhu jednoho člověka ve vší jeho složitosti. Pokud ho exponujeme, můžeme ho pochopit bez kliše. Na jednu stranu ho ukážeme, jak řevnivě fandí Baníku Ostrava, ale zároveň je dobrým otcem několika dětí.

Není to vymezování se vůči Praze, které zmiňujete, jen kolorit? Nebo jste měl pocit, že ji skutečně berou jako jakéhosi nepřítel?

V Ostravě je to nastavené právě přes fotbal, kde to fanoušci Baníku Ostrava berou s jistou nadsázkou. Jeden ze sloganů baníkovců je právě pokřik „pražské kur*y“ na adresu Sparty. Ale nepřišlo mi, že by obecně vnímali Prahu jako nepřátelské území. Jako nepřátele spíš brali média.

Proč?

Baníkovci nemají obecně rádi média a nevěří jim. Postupně jsem jim začal rozumět, když jsem si uvědomil, že se například o fotbalových fanoušcích dozvídáme hlavně tehdy, když se děje něco negativního. Tak vzniká mediální zpráva. Když jsem tu komunitu ale poznal do hloubky, zjistil jsem, že v ní panuje obrovská solidarita. Že si navzájem pomáhají. Když například jeden z nich zemřel, vystrojili mu opulentní pohřeb. Když se střílelo v ostravské nemocnici, Baníkovci udě-

lali sbírku a vybrali pro pozůstalé asi tři sta tisíc. Úplně normálně mezi sebe brali i mentálně postiženého, který také fandil. U nás se báli, že z nich chceme dělat blbce. Zesměšnit je. Že je podobně jako média vyličíme jako vulgární násilníky. Musel jsem vysvětlovat, jaké jsou moje záměry a že jim filmem nechci ublížit.

Jaké byly vaše záměry?

Že se snažím co nejobektivněji ukázat Tomášův příběh - a že ho chci ukázat tak, jak se stane. Že Tomáš není ve vleku PR agentur a je režisérem vlastního osudu. Musel jsem Ostraváky ujišťovat, že pokud by Tomáš ve vleku byl, ve filmu to taky ukážu. Stejně jako to, že se mu to nepodařilo, a očekávání byla úplně nemístná. Jinými slovy, že ten film není žádná agitka.

Agitka v jakém smyslu?

Že se z každého horníka může stát programátor. To bylo základní nedorozumění, s nímž se setkávám dodnes - že je to celé mediální bublina. Nemyslíme si, že se z každého horníka může stát ajťák - a ten film o tom není. Ale jako mediální zkratka to existuje. Lidé mi často píší, že Tomáš není typický horník, má gymnázium a že z dalších horníků se programátoři prostě nestanou.

Mají pocit, že jste si vybral výjimečného, který se vám hodil, a ten zbytek nechchal stranou?

Ano, nejčastěji diskutujeme o tom, jestli má každý z nich skutečně takovou šanci něco změnit jako Tomáš. Říkají, že Tomáš je mimořádný případ a spousta z nich takto nedopadla. Plno horníků má zničené životy i zdraví a je pro ně těžší se zapojit do společnosti.

Jak jste si vlastně hlavního hrdinu vybral?

Velkou náhodou. Dočetl jsem se - shodou okolností v Respektu - o experimentu, v němž se horníkům nabídne možnost rekvalifikovat se na programátory. Vydal jsem se na ten kurz. Jeho účastníci vyplňovali krátký dotazník, v němž byla i otázka: „Jaký máte vztah k počítačům?“

Bojím se, že z práce mizí lidskost

A Tomáš odpověděl: „Asi dobrý, pokud může člověk navázat vztah se strojem.“ Zajímalo mě, jaký je člověk, který tohle řekl. Byl sympatický, autentický, hned jsme si tykali.

Celý dokument stojí na tom, že jej dva roky sledujete z intimní blízkosti. Co jste musel udělat, aby si vás pustil k tělu?

V mnoha ohledech to bylo eticky náročné natáčení. Strávili jsme s ním šedesát natáčecích dní. Vystavovali jsme ho obrovskému tlaku. Například jsme s ním šli na jeho první pracovní pohovor, kterým měl šanci změnit svůj život, ale do toho se mu tam cpe celý štáb. Řešili jsme, jestli tím Tomáše neznevýhodňujeme. Pro firmu to znamená, že bude pod kontrolu; že nepřijme případně jen Tomáše, ale i filmaře. Snažil jsem se to vybalancovat. Nechtěli jsme po něm například, aby nám říkal, když půjde na každý pohovor. Takzvaně jsme ho přestali „otravovat“ - což bylo slovo, které používal, když mluvil o našem natáčení. Pak jsme měli štěstí, že na kurz chodili manažeři z firem, a mohli jsme ty pohovory natočit. Celé dopoledne jsme ale telefonovali a zjišťovali, jestli dané firmě nevadí, že budeme natáčet, jestli to nějak neohrozí jeho šance.

Co bylo na vašem vztahu nejdůležitější?

Natáčení stálo na důvěře, kterou jsme si mezi sebou vybudovali. I já jsem musel cítit, že ho nevykořisťuju. Domluvili jsme se, že budeme točit intimní věci, ale on bude mít poslední slovo, co se v dokumentu objeví. Vystříhnout nechtěl nakonec nic. Chci zdůraznit, že Tomáš v průběhu natáčení neměl za spolupráci s námi žádné peníze. Myslím, že i on uvěřil tomu, že ten příběh není jen o něm, že může být důležitý i pro další lidi. A že stojí za určité nepohodlí, které přináší filmový štáb za zády.

K tomuhle asi došel postupně. Ale proč chtěl na začátku, abyste o něm točili?

Asi byl rád, že se potká s někým a něčím novým. Na začátku si ani nedovedl představit, co to bude obnášet a jak dlouho to bude trvat. Možná nás bral jako symbol nového světa, do kterého se snaží vstoupit - a že to pro něj bude zajímavá zkušenost.

Sledujeme, jak se promění protagonista filmu. Proměnil jste se během natáčení i vy?

Pro mě bylo natáčení poznávání a boření mých vlastních předsudků. Což mám u každého natáčení, proto mě vůbec tahle práce zajímá. Mohl jsem strávit plno času s lidmi, s nimiž bych ho normálně nestrávil. Hodně havířů, se kterými jsme točili, byli voliči Zemana či SPD. Ajťáci jsou pak častí voliči Pirátů. Bylo pro mě zásadní hledat, co mohou mít tyto dvě skupiny navzdory voličským preferencím společného. Navíc to přitom není tak, že by Tomáš přešel z jednoho světa do úplně jiného. Firma, která ho zaměstnala, je podobně lidská a přátelská, jako pro něj bylo prostředí na šachtě. Je to trochu jiný svět, ale v mnoha ohledech si neprotiřečí. I mezi ajťáky jsou fanoušci Baníku. Osobně tak před sebou vidím další šichtu: přál bych si, aby film zaujal nejen intelektuály, ale třeba i ty horníky, nebo lidi, kteří pracují na směny. Aby se přes něj setkali lidé, kteří by se normálně nepotkali.

Nad osobním příběhem se klene řada obecných témat: vztah centra a periferie, postindustriální společnosti, práce v neoliberální ekonomice, tísně světa bez záchranné sítě. Jaké téma vás osobně nejvíce zajímalo?

Jestli se z technologickým rozvojem nevytrácí ze světa autenticita, lidskost a kultura spojená s prací. Jestli horník,

který je na povrchu špinavý, ale uvnitř čistý, unese střet se světem korporátu, kde lidé nejsou podobně upřímní. Jestli bude jako oni. Nebo se s tím popere. Tady se mi mimochodem posunul další předsudek, že každá firemní kultura je toxická.

Nevidíte horníky až příliš romanticky?

Asi ano. Celý film je romantizující vůči éře, která odchází. Vnímám to melancholicky a film je takto zabarvený. Tomáš často vzpomíná na to, jak bylo na šachtě dobře. Podle mě je důležité zachytit svět, který mizí a my se s ním loučíme. Doly se za pár let zavrou a je dobré udělat requiem za fosilní dobou, která nebyla ve všem špatná. Horníci to takhle vnímají. Vzhledem ke klimatické krizi a celkovému pohledu společnosti a politiků na doly jako na něco, co je třeba zakázat a zavřít, se mohou cítit zatlačeni do kouta. Že už po jejich práci a dovednostech není potřeba.

Do Ostravy jste se vracel dva roky. Jak region ovlivnilo zavírání dolů a mizení industrie, která mu dala po staletí tvář a lidem identitu? Když se v dole propustí 1300 chlapů, musí to něco udělat.

Jedna věc mě překvapila. Když jsme Ostravákům vysvětlovali, že točíme film o tom, jak se bývalý horník rekvalifikuje, typická reakce byla: „No a co? Já jsem taky přeucený. Můj strýc taky. Byl horník a teď dělá v HR firmě.“ Pro ně to vlastně nebylo překvapivé téma. V Ostravě se už skoro každý musel přeučit na něco nového. Až jsem si říkal, že točím něco, co možná nikoho nebude zajímat.

Jindřiška Bláhová, RESPEKT

1. 11. 2020



Zemřel doyen české šlechty, Zdeněk hrabě Sternberg



Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska) se zármutkem bere na vědomí smutnou zprávu o úmrtí Jeho Jasnosti Zdeňka hraběte Sternberga.

Hrabě Sternberg byl svědkem i přímým účastníkem mnoha dramatických událostí a dějů, které Země Koruny české postihly v důsledku rozbití střeoevropského soustátí. I v těch nejtěžších obdobích byla Jeho Jasnost jasně rozpoznatelným symbolem pravého vnitřního šlechtictví a s ním spojené noblesy.

Pokoj jeho duši.

Kořeny českého hraběcího rodu Sternbergů sahají až do 12. století. Zdeněk Sternberg se narodil 15. srpna 1923 jako druhé z devíti dětí Jiřího hraběte Sternberga a jeho manželky Kunhuty hraběnky Mensdorff-Pouilly. Jeho otec podepsal v roce 1939 druhou a třetí šlechtickou deklaraci, které byly v čase nejvyššího ohrožení vlasti nacismem určené prezidentu Emilu Háchovi a ve kterých česká zemská šlechta plně podpořila svou zemi, národ a jazyk.

Na gymnáziu maturoval za druhé světové války a po znovuootevření vysokých škol studoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, avšak z politických důvodů nebyl puštěn k promoci. Za nacistické okupace i po roce 1948 se aktivně účastnil odboje. Pomáhal při organizování nelegálního překračování hranic a odchodu svých sourozenců a přátel na Západ.



Po znárodnění rodinného majetku pět let nuceně strávil v karvinských dolech, z toho dva roky jako příslušník Pomocných technických praporů. Od roku 1956 pracoval jako kulisák v Karlínském hudebním divadle, a to až do své emigrace v roce 1968. V Rakousku se postupně vypracoval na zástupce ředitele potravinářského koncernu.

Po listopadové revoluci se Zdeněk Sternberg vrátil do Československa, kde v roce

1992 získal zpět rodový majetek včetně starobylého hradu Český Šternberk, jež po dalších téměř 30 let rekonstruoval a zveleboval. Na hradě bydlel se svou manželkou Alžbětou, s níž má syna Filipa.

Dále si můžete přečíst například článek o Zdeňku Sternbergovi nebo rozhovor s ním z roku 2017 na webu Historická šlechta.

Toto číslo vyšlo s podporou Lékárny U černého orla v Prostějově



Časopis vychází s podporou Koruny České



zelení A DOBA – měsíčník zelených hnutí

Vydává Zelený kruh Olomouc. Náklad 2 500 výtisků. Uzávěrka 15. dne v měsíci.

Šéfredaktor MUDr. Pavel Andrš, výtvarný redaktor Jiří Komár Jurečka

Redakce: V Kotlině 4, 779 00 Olomouc, tel./fax: 585 436 926

e-mail: zeleny.kruh.ol@mybox.cz, <http://www.zelenykruholomouc.cz>

Objednávky na adrese redakce.

Registrováno referátem kultury OkÚ Olomouc pod číslem MK ČR E 12634.

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpným závodem Severní Morava, č. j.: 543/97 - p/1 ze dne 10. 2. 1997

adresát:

Tištěnou verzi tiskneme na recyklovaném papíře běleném bez použití chlóru

TISK: Petr Skyva, tel.: 608 869 087